

KŐRÖSMEZEINÉ DR. VIRÁG REGINA

A pénzhamisítás hatályos törvényi tényállása

„A pénzhamisítást a törvény bünteti”

A pénzhamisítás a hatályos Btk. legdinamikusabban változó fejezetében, a gazdasági bűncselekményekről szóló XVII.-ben található, mégis alig változott az elmúlt évtizedekben. A tanulmány célja, hogy a pénzhamisítás törvényi tényállását vizsgálja, kitérve olyan gazdasági problémakörökre is, mint a pénzforgalom, valamint a monetáris politika megzavarásának lehetősége a pénzhamisítások számának jelentős mértékű megnövekedése esetén.

A pénzhamisítás anyagi jogi szempontból

Nemzetközi kitekintés – Az 1929-es genfi egyezmény

A háború borzalmain megdöbbenve 1919-ben, a párizsi békekonferencián előírták a – ma csak az ENSZ elődjének nevezett – Népszövetség (Nemzetek Szövetsége) létrehozását. Svájc semlegessége nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a szervezet székhelye Genf lett. Ma is itt található az ENSZ európai központja, valamint számos ENSZ-szervezet székhelye. A húszas években sorra születtek a legkülönbözőbb témákban a *többsoldalú megállapodások*, ezek sorába illeszkedik a *pénzhamisítás elnyomása tárgyában Genfben, 1929. április 20-án kelt nemzetközi egyezmény*, ezt és a hozzátartozó jegyzőkönyvet az 1933. évi XI. törvény iktatta be hazánk törvényei közé.

A nemzetközi egyezmény és a magyar törvény *ma is hatályos*. Meghatározza a pénzhamisítás elleni küzdelem nemzetközi összehangolását és a nemzeti kötelezettségeket. Az Európai Unió tagállamai is ennek az egyezménynek a hatékonyabb alkalmazására építik a hamisítás elleni védekezés intézményrendszerét.

Az egyezmény 3. cikke kötelezi az aláíró tagállamokat, hogy közönséges bűncselekményként *büntetni* rendeljék:

„1. pénz készítésére vagy megváltoztatására irányuló mindenféle család cselekményt, bárminő eszköz szolgál is az eredmény elérésére;

2. hamis pénznek család módon forgalomba hozását;

3. azokat a cselekményeket, amelyek hamis pénznek forgalomba hozását, az országba behozását, átvételét vagy megszerzését célozzák, tudva azt, hogy az hamis;

4. ezeknek a bűncselekményeknek kísérletét és a szándékos részességet;

5. azokat a csalárd cselekményeket, amelyek olyan eszközök vagy más tárgyak készítésére, átvételére vagy megszerzésére irányulnak, amelyek természetüknél fogva alkalmasak hamis pénz készítésére vagy pénz megváltoztatására.”

A cselekmények között büntetés szempontjából nem tehető különbség aszerint, hogy hazai vagy külföldi pénzről van-e szó; a büntetést vagy mértékét nem lehet törvényben vagy egyezményben megkívánt viszonyosságtól függővé tenni (5. cikk). A genfi szerződés egy másik részes államában történő elítélést bűnismétlés esetén, visszaesés szempontjából el kell ismerni (6. cikk). A szerződő fél állampolgárainak az eljárásban való részvételekor biztosítani kell a sértetti jogokat (7. cikk). Kölcsönös kiadatási egyezmény hiányában a külföldön pénzhamisítást elkövető saját állampolgárt ugyanúgy büntetőeljárás alá kell vonni, mintha saját jogterületén követete volna el (8. cikk). A szerződő felek a pénzhamisítás bűncselekményét egymás közt kiadatási oknak ismerik el (10. cikk). A hamis pénzt és a használt eszközöket és tárgyakat le kell foglalni, el kell kobozni és ki kell adni ama ország központi hivatalának, amelynek pénzére a bűncselekményt elkövették (11. cikk).

A 12–14. cikkek szerint „a pénzhamisítási ügyekben a nyomozást minden országban a központi hivatal irányítja a hazai törvényekben megszabott keretek között. Ennek a központi hivatalnak szoros kapcsolatban kell lennie a kibocsátó szervezettel, az ország belföldi rendőrhatalóságaival és más országok központi hivatalaival. Minden ország központi hivatalának központosítania kell mindazokat az adatokat, amelyek a pénzhamisítás kinyomozását, megelőzését és megtorlását megkönnyítik. [...] A különböző országok központi hivatalainak egymással közvetlenül kell levelezniük. [...] Mindegyik központi hivatal köteles megküldeni más országok központi hivatalainak a saját országa pénzei értéktelenített, hiteles példányainak gyűjteményét. Ugyan(így) [...] rendszeresen értesíteni kell a külföldi központi hivatalokat, minden szükséges felvilágosítás közlésével a saját országában bekövetkezett új pénzkibocsátásokról, a pénzbevonásról és arról az időpontról, amikor valamely pénz forgalmképessége megszűnik.”

Az egyezményhez csatolt jegyzőkönyv tartalmazza azt az értelmezést, amely szerint bankjegyhamisításnak minősül „valamely bankjegyre alkalmazott oly lebélyegzés hamisítása, amely a bankjegyet meghatározott országban érvényessé teszi”.

Az egyezményt kihirdető 1933. évi XI. törvény az egyezményben foglaltaknak megfelelően módosította az akkor hatályban lévő Csemegi-kódex vonatkozó rendelkezéseit is.

A pénzhamisítás hazai változtatásai – a múlt század második fele

A Csemegi-kódex-féle szabályozás időtállóan bizonyult, a büntetni rendelt magatartásokat és büntetéseket 1952-ben összefoglaló Hatályos Anyagi Büntetőjogi Szabályok Hivatalos Összeállítása (BHÖ) változatlanul átvette a második világháború előtti rendelkezéseket. A Magyar Népköztársaság büntető törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény is inkább formai sűrítéssel, mintsem tartalmi változtatással alakította ki a korokon és politikai rendszereken átívelő örök bűncselekmény, a pénzhamisítás büntetési szerkezetét. A tényállások önálló cím alatt a népgazdaság elleni bűntetteket tartalmazó XIII. fejezetbe kerültek.

A ma hatályos szabályozással (1998. évi XIX. törvény) ellentétben a büntető perrendtartásról szóló 1951. évi III. törvény [23. § c) pont] és a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény [25. § e) pont] szerint is a pénzhamisítások miatti eljárások megyei bírósági hatáskörbe tartoztak. A büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény a klasszikus változatok megtartása mellett tovább egyszerűsítette a tényállást, a hamis pénz kiadását kiemelve külön bűncselekménnyé nyilvánította, és egyes értelmező rendelkezések meghatározását a Btké.-ra bízta. Az 1993. évi XVII. törvény e cselekmény kapcsán hatályon kívül helyezte a vagyonek Kobzás lehetőségét.

Jellemző a pénzhamisítás megítélésére, hogy az Országgyűlés által „a megalkulása alkalmából” és „Nagy Imre és mártírtársai haláláról” megemlékezve kihirdetett amnesztia-törvényben¹ is kizáró körülményt jelentett az, ha valakit pénzhamisítás bűntette miatt ítélték el, vagy kellett ellene büntetőeljárást indítani vagy folytatni.

A Btk. gazdasági bűncselekményeket magában foglaló XVII. fejezetére alig lehet ráismerni az 1989-es helyzethez képest. A legmegállapodottabb szabályozás vitathatatlanul a pénzhamisításé.

A pénzhamisítás hatályos törvényi tényállása

A pénzhamisítás, a pénzhamisítás elősegítése és a hamis pénz kiadása bűncselekmények törvényi tényállásainak részletes ismertetése (védett jogi tárgy, elkövetési tárgy, elkövetési magatartás, más tényállási elemek a tárgyi oldalon, előkészület, alanya, bűnösség, minősített és privilegizált esetek, egység-halmazat, elhatárolások) szétfejtésénél a jelen publikáció kereteit, így a tényállási elemek többségénél most csak a lényegükre utalok, míg egyes elemeket részletesebben elemzek.

¹ 1990. évi XXXIX. törvény a közkegyelem gyakorlásáról.

A három bűncselekmény – leszámítva két kisebb pontosítást² – röviddel az Európai Unióhoz való csatlakozásunk előtt, 2002. április 1-jén, a Btk. egyik átfogó módosításával kapta mai formáját. Ez a novella, a *büntető törvénykönyvről* szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény, már az Európai Unióhoz való közelgő csatlakozásunk kívánalmainak is eleget kívánt tenni – ahogy ez a miniszteri indoklásából is kiténik. Az Európai Tanács 2000. május 29-én kerethatározatot bocsátott ki a pénzhamisítás elleni büntetőjogi és más szankciókkal fenyegetett védelem erősítéséről. A jogharmonizációs feladatok teljesítése nem várható.

A Btk. 2001. évi módosító novellája a kerethatározatnak megfelelően kodifikálta teljesen újra a pénzhamisítás tényállását (304. §), és illesztette a Btk.-ba a pénzhamisítás elősegítése (304/A §) új tényállását. A hamis pénz kiadásának bűncselekménye a kezdetektől, 1979. július 1-jei hatálybalépése óta része a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvénynek. A novella módosította a Btké.-nek a pénz fogalmát értelmező rendelkezését is.

A pénzhamisítás, a pénzhamisítás elősegítésének és a hamis pénz kiadásának hatályos törvényi tényállása a következő:

Pénzhamisítás

304. § (1) *Aki*

- a) *pénzt forgalomba hozatal céljából utánoz vagy meghamisít,*
  - b) *hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hozatal céljából megszerez, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz,*
  - c) *hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hoz,*
- büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.*
- (2) *A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzhamisítást*
- a) *különösen nagy, vagy azt meghaladó értékű pénzre,*
  - b) *bűnszövetségben*

követik el.

(3) *A büntetés öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a pénzhamisítást váltópénzre, illetve kisebb, vagy azt el nem érő értékű pénzre követik el.*

(4) *Aki pénzhamisításra irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.*

Pénzhamisítás elősegítése

304/A § *Aki pénzhamisításhoz szükséges anyagot, eszközt, berendezést vagy számítógépes programot készít, megszerez, tart, átad, forgalomba hoz, vagy azzal ke-*

² Az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2003. évi CXXX. törvény 73–74. §-ai.

reszkedik, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

305. § A 304. § alkalmazása szempontjából

- a) pénz utánczásának kell tekinteni a forgalomból kivont pénz olyan megváltoztatását is, hogy az forgalomban levő pénz látszatát keltse,
- b) pénz meghamisításának kell tekinteni olyan jelzés alkalmazását, illetve eltávolítást is, amely annak megjelölésére szolgál, hogy a pénz csak meghatározott országban érvényes, továbbá a pénz nemesfémtartalmának csökkentését is.

Hamis pénz kiadása

306. § (1) Aki valódi, illetve hamisítatlan gyanánt jogszerűen szerzett hamis vagy meghamisított pénzt forgalomba hoz, vétséget követ el és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt különösen nagy, vagy azt meghaladó értékű pénzre követik el.

A továbbiakban csak a pénzhamisítás törvényi tényállásának részletes elemzésével foglalkozom.

A pénzhamisítás védett jogi tárgya

A bűncselekmény jogi tárgya

1. a pénz- és az értékpapír-forgalomba, valamint
2. a kibocsátott, illetve meghatározott jövőbeni időponttól törvényes pénzbe vetett bizalom és
3. a pénzgazdálkodás törvényes rendjéhez fűződő érdek.

A pénzhamisítás közvetlenül a pénzforgalom rendjét sérti. Támadja a pénzbe vetett bizalmat. Nagy mennyiségű vagy értékű pénz meghamisítása a forgalomban lévő pénzeszközök és az árualap egyensúlyát is veszélyeztetheti. Mindezekben keresztül a pénzhamisítás a pénzgazdálkodás és végső soron az állam gazdasági érdekeit sérti. A bűncselekménnyel szembeni büntetőjogi védelem független az aktuális gazdaságpolitikától, a gazdasági igazgatás szabályaitól, illetve azok változásaitól.

Az elkövetési tárgy

A pénzhamisítás elkövetési tárgya egyrészt a pénz, másrészt a pénzzel azonos büntetőjogi megítélés alá eső olyan értékpapír, amelyet a tényállás alkalmazása szempontjából pénznek kell tekinteni. A pénz büntetőjogi fogalmát a büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1979. évi 5. törvényerejű rendelet (Btké.) 24. §-a a következőképpen határozza meg:

24. § (1) A Btk. 304-306. §-ának alkalmazása szempontjából pénz: a törvényes fizetőeszköznek minősülő, illetve a pénzkibocsátásra jogosult intézmény hivatalos közleménye alapján a jövőben, meghatározott időponttól törvényes fizetőeszköznek minősülő fém- vagy papírpénz és bankjegy.

(2) A papírpénzzel azonos megítélés alá esik

- a) az állam által kibocsátott értékpapír,
- b) a kötvény, letéti jegy, a befektetési jegy, a részvény, a vagyonjegy, valamint a zokartári jegy, feltéve, hogy a névre szóló értékpapír átruházását jogszabály, vagy az értékpapíron feltüntetett nyilatkozat nem zárja ki, vagy nem korlátozza.

(3) A külföldi pénz, illetve értékpapír a belföldiével azonos védelemben részesül. Külföldi pénz alatt az eurót is érteni kell.

(4) A Btk. 304–306. §-ának alkalmazása szempontjából pénz alatt a forgalomból kivont bankjegyet és érmét is érteni kell, ha annak törvényes fizetőeszközzre történő beváltására a kivont bankjegyet, illetve érmét kibocsátó állam nemzeti bankja jogszabály alapján köteles, vagy arra kötelezettséget vállalt.

Keretényállás-e a Btk. 304. §?

A büntetőjog különös részét taglaló legtöbb egyetemi tankönyv³ szerint a pénzhamisítás tényállása nem tekinthető keretényállásnak.

Az alkotmány 57. § (4) bekezdése kimondja, hogy „senkit nem lehet bűnösnek nyilvánítani és büntetéssel sújtani olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog szerint nem volt bűncselekmény”. A *nullum crimen sine lege* alaptételéből az államra olyan kötelezettség hárul, hogy büntetőhatalma gyakorlásának feltételeit törvényben előre rögzítenie kell. A gazdasági életre vonatkozó büntetőjogi jogalkotás jelentős mértékben támaszkodik a keretdiszpozíciós szabályozási módszerre, amelyet formálisan a gazdasági viszonyok változatossága indokolhat.

³ Belovics Ervin – Molnár Gábor – Sinku Pál: Büntetőjog. Különös Rész. HVG-ORAC, Budapest, 2005, 562. o.

A keretdiszpozíciós tényállásokban meghatározott elkövetési magatartást vagy az elkövetési tárgyat más jogághoz tartozó jogszabályok töltik meg tartalommal.

Az Alkotmánybíróság a büntető anyagi joghoz kapcsolódóan a kerettényállás alkalmazása és a jogbiztonság összefüggéseit vizsgálva az 1026/B/2000. AB határozatában rámutatott arra, hogy „a kerettényállásos kodifikációs technika önmagában és általánosságban nem alkotmányellenes. Az, hogy a büntetőtörvényben büntetni rendelt magatartás egy-egy elemének tartalmát nem maga a büntetőtörvény, hanem más jogág törvényei, vagy alacsonyabb szintű jogszabályai határozzák meg, önmagában nem sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság követelményét.”

A Btk. számos helyen él is a keretdiszpozíció alkalmazásának lehetőségével, vagy kifejezett formában, vagy fogalmi utalással. Előbbire lehet példa a Btk. 177/A § (1) bekezdése: a visszaélés személyes adattal bűncselekményt követi el az, „aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével” követi el az ott rögzített magatartásokat; vagy a Btk. 187. § (1) bekezdése: a közúti baleset okozása vétségét követi el az, „aki a közúti közlekedés szabályainak megszegésével másnak vagy másoknak gondatlanságból súlyos testi sértést okoz”. A gazdasági bűncselekményekről szóló XVII. fejezetben jellemzően kerettényállás a pénzmosással kapcsolatos bejelentési kötelezettség elmulasztása (Btk. 303/B §): „Aki a pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvényben előírt bejelentési kötelezettségének nem tesz eleget, bűntettet követ el.”

A kerettényállás módszerét alkalmazza a jogalkotó a Btk. 299/A §-ában meghatározott bennfentes (értékpapír-) kereskedelem esetén is, ahol a tényállás megszövegezése kifejezetten nem utal ugyan más – a büntető jogágon kívüli jogágba tartozó – jogszabályra, mégis a tényállás a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény rendelkezései [bennfentes információ: 201. § (3) bek.; pénzügyi eszköz: 5. § 84. pont] nélkül nem érthető meg: „299/A § (1) Aki bennfentes információ felhasználásával pénzügyi eszközre vonatkozó ügyletet köt, bűntettet követ el.”

A pénzhamisítás bűncselekményének elkövetési tárgya a pénz. A Btk.-nak ez a szakasza is látszólag a keretdiszpozíciós módszert alkalmazza, nem határozza meg az elkövetési tárgy, a pénz fogalmát. A Btké. idézett szakasza sem tölti ki a Btk. 304. §-ának diszpozícióját, hanem egy hatásköri szabályra vonatkozó utaló szabályt tartalmaz: a pénzkibocsátásra jogosult pénzintézet hivatalos közleményében foglaltaktól függ a tényállásszerűség. A Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény⁴ (MNB-tv.) pedig az MNB alapvető feladatai között rendeli el, hogy „az

4 A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény.

MNB kizárólagosan jogosult bankjegy- és érmekibocsátásra. Az MNB által kibocsátott bankjegy és érme – ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is – a Magyar Köztársaság törvényes fizetőeszköze.”

Szerencsére az Európai Unióhoz való csatlakozásunk óta megszűnt az az agyalyos gyakorlat, hogy a Magyar Nemzeti Bank hirdetménnyel, tehát nem jogszabállyal gondoskodott a hivatalos fizetőeszközök kibocsátásáról⁵ és bevonásáról. Az MNB-tv. a pénzkibocsátással kapcsolatban elrendelte [31. § (1) bekezdés], hogy „a bankjegyek és érmék kibocsátását, címletét és külső kiállítását, valamint bevonását az MNB elnöke rendeletben hirdeti ki. Az MNB elnökének rendeletében megjelölt határrappal a bevont bankjegyek és érmék elvesztik törvényes fizetőeszköz jellegüket.”

Megállapítható tehát, hogy a Btk. 304. §-a nem tekinthető kereténnyállásnak, de keretdiszpozíciós módszert alkalmaz annyiban, hogy az abban szereplő egyes fogalmakat más jogszabályok rendelkezései töltik meg tartalommal.

Az elkövetési magatartások

Az elkövetési magatartások első esetkörébe a – célzatos – „utánzás” és a „meghamisítás” tartozik. Az „utánzás” a forgalomban lévő vagy a jövőben forgalomba kerülő pénz hasonmásának elkészítése. Eredménye a hamis pénz, ami a forgalomban lévő valódi pénz látszatát kelti. A pénz utánzása során az eredeti pénzhez hasonló, új példány jön létre. Módszere vagy eredményének minősége közömbös. A 305. § a) pontja alapján utánzásának kell tekinteni a forgalomból kivont pénz olyan megváltoztatását is, hogy az forgalomban lévő pénz látszatát keltse. Ez az értelmezés valójában az elkövetési magatartást nem érinti, mivel csak az elkövetés tárgyát bővíti a forgalomból kivont pénzekkel. Ezekről eltérően a valójában nem is létező címletű pénz – forgalmazási céllal történő – készítése (például harmincezer forintos) legfeljebb a csalás előkészületének tekinthető.

A „meghamisítás” a valódi, már létező pénz olyan megváltoztatását jelenti, amikor az elkövető a valóditól eltérő értékűnek látszó pénzt állít elő. Ilyenkor új példány nem keletkezik. A 305. § b) pontja az elkövetési magatartást bővíti azzal, hogy meghamisításnak kell tekinteni az olyan jelzés alkalmazását, illetve eltávolítását is, amely annak megjelölésére szolgál, hogy a pénz csak meghatározott országban érvényes, továbbá a pénz nemesfém-tartalmának csökkentését is. A bírói gyakorlat szerint⁶ a hamis bankjegy megtevésztésre alkalmassága fokának nem a bűnösség megállapítása, hanem a büntetés kiszabása szempontjából van jelentősége.

⁵ Lásd például a 8/2000. [MK 104.] MNB-hirdetmény a 20 000 forintos címletű bankjegyek kibocsátásáról. 6 BH, 1984/482., II.

Az elkövetési magatartások második esetkörébe a – célzatos – „megszerzés”, „országba történő behozatal”, „kivitel”, illetve „az ország területén történő átvitel” tartozik. A „megszerzés” a hamis vagy meghamisított pénz tényleges birtokba vételét, átvételét jelenti (akár lopással is), csak a megszerzőnek – ellentétben a hamis pénz kiadásával – tisztában kell lennie a pénz hamis, meghamisított voltával. Az a körülmény, hogy az a személy, akitől az elkövető a hamis vagy meghamisított pénzt megszerzi, nem tudott, vagy nem biztos, hogy tudott a pénz hamis vagy meghamisított voltáról, nem érinti a megszerző büntetőjogi felelősségét.

A *harmadikféle* elkövetési magatartás a hamis vagy meghamisított pénz forgalomba hozatala. „*Forgalomba hozatal*” minden olyan magatartás, amelynek következtében a hamis vagy meghamisított pénz más számára hozzáférhető lesz akár visszterhes, akár egyoldalú ügylet (ajándékozás, átadás) révén.

Mindhárom elkövetési magatartási kör leírásának közös (szöveg)része, a „forgalomba hozatal”. Az *a)* pontban írt utánzás vagy meghamisítás és a *b)* pontban írt megszerzés, behozatal, kivitel és átvitel eseteiben ez az elkövető célzatát jelenti, így a tényállászerű magatartás feltétele. A *c)* pont esetében pedig maga a forgalomba hozatal az elkövetési magatartás, ami nem célzatos cselekmény, esetileg szándékkal is elkövethető.

Ugyanazon pénz vonatkozásában az *a)* és *b)* pontban foglalt elkövetési magatartások *kizárják egymást*. Ha azonban egy hamis (meghamisított) pénz forgalmazásával foglalkozó elkövető a hamisítványok egy részét megszerzi, más részét pedig maga állítja elő, az egyéb feltételek fennállása esetén a folytatólagosan elkövetett bűncselekmény megállapítására kerülhet sor. A *c)* pont szerinti hamis (hamisított) pénz forgalomba hozását csak akkor lehet megállapítani, ha a forgalomba hozatal céljából való utánzás, meghamisítás vagy megszerzés nem állapítható meg⁷.

Ha az elkövető a forgalomba hozatal céljából pénzt utánzott vagy meghamisított, avagy e célból hamis bankjegyeket szerzett, ezzel a bűncselekmény már befejezetté vált, és a későbbi forgalomba hozatal legfeljebb súlyosító körülményként, de büntetlen utócselekményként értékelendő. Vagy fordítva: ha az elkövetési magatartás történetesen azért nem vonható a Btk. 304. § (1) bekezdésének sem az *a)*, sem a *b)* pontja alá, mert az utánzás vagy meghamisítás, illetve megszerzés nem forgalomba hozatal céljából történt, de az elkövető a hamis vagy a meghamisított pénzt utóbb mégis forgalomba hozta, akkor megállapítható a *c)* pont alapján a tényállás.

⁷ BH, 1988/390.

A pénz jogszerű utánzása

Az első elkövetési magatartás kapcsán szólni kell a jogszerű utánzásról. Az utánzással elkövetett pénzhamisítás megelőzésének egyik logikus módja, ha szabályozzák a bankjegyek és érmék utánzásának megengedett módjait.

A pénz jogszerű utánzását szabályozza a magyar törvényes fizetőeszköz és az euró utánzatáról szóló 1/2006. (II. 15.) MNB rendelet. Ebben meghatározzák a utánzat fogalmát, és a tiltott, a szabályszerű és az engedélyhez kötött utánzatok leírását. E szerint szabályszerű a bankjegyutánzat, ha anyaga a bankjegy- vagy biztonsági papirtól minden kétséget kizáróan eltérő papír, és nem tartalmazza a Magyar Köztársaság címerét, a „Magyar Nemzeti Bank” feliratot, nem jelenít meg névalírást, és

- egyoldalas utánzat esetében a mérete nem éri el az adott forintbankjegy hosszúsági és szélességi méretének 75 százalékát, vagy meghaladja azok 125 százalékát, vagy az adott forintbankjegy elő- vagy hátoldalának csak egy részletét jeleníti meg, és a megjelenített részlet mérete kisebb az adott forintbankjegy egyharmadánál;
- kétoldalas utánzat esetében, ha mérete az adott forintbankjegy hosszúsági és szélességi méretének legalább kétszáz százaléka, vagy legfeljebb 50 százaléka, és előoldalán átlósan a MÁSZOLAT, a hátoldalán a COPY felirat piros vagy a háttértől elütő színű Ariel betűtípussal, keretben szerepel, a keretben elhelyezett feliratok hossza eléri a forintbankjegy-utánzat hosszának 50 százalékát, szélessége a forintbankjegy-utánzat szélességének 15 százalékát, és a felirattal megegyező színű keret hossza eléri a forintbankjegy-utánzat hosszának 75 százalékát, szélessége pedig a forintbankjegy-utánzat szélességének 30 százalékát.

Szabályszerű és az MNB engedélye nélkül készíthető a forintérme-utánzat, ha nem tartalmazza a MAGYAR KÖZTÁRSASÁG feliratot, a Magyar Köztársaság címerét, a „BP.” verdejelet, valamint – értékjelzés feltüntetése esetén – a forint megnevezést, illetve – a forint megnevezés feltüntetése esetén – az értékjelzést, és mérete meghaladja az adott forintérme méretének 200 százalékát, vagy annak legfeljebb 50 százaléka, vagy tömege legalább plusz tíz százalékkal, anyaga pedig minden kétséget kizáróan eltér az adott forintérme tömegétől és anyagától.

A pénzutánzatra vonatkozó szabályok megszegését a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 163. §-a két alakzatban fogalmazza meg:

163. § (1) Aki a Magyar Nemzeti Bank által kibocsátott, illetve forgalomba hozott és forgalomban lévő bankjegyről vagy érméről, valamint euróbankjegyről vagy érméről engedélyhez kötött utánzatot jogosulatlanul készít, megszerz, tart, azt az országba behozza, vagy utánzatként forgalomba hozza, százezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

(2) Aki az utánzatok nyilvántartására, őrzésére, megsemmisítésére vagy bejelentésére vonatkozó előírásokat megsérti, ötvenezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.

Szituációs elem, eredmény vagy okozati összefüggés

A pénzhamisítás törvényi tényállása szituációs elemet, eredményt vagy okozati összefüggésre utalást *nem tartalmaz*.

Előkészület, kísérlet

A genfi egyezmény szerint büntetni kell a pénz utánzására, illetve meghamisítására alkalmas eszközök előállítását és megszerzését. Mivel a Btk. általános része szerint az *előkészület* csak akkor büntetendő, ha ezt a törvény külön elrendeli, a 304. § kiegészült az előkészületi cselekményeket pönalizáló (4) bekezdéssel.

Az igen szűk körben előforduló *kísérletről* beszélhetünk, ha az elkövető a hamis pénz utánzásába, vagy meghamisításába, vagy tartalomcsökkentésébe belekezdett, de még nem fejezte be, a megszerzés érdekében kifejezett lépéseket tett, ám a pénz még nem került a birtokába, forgalomba hozatal esetén az átadásra ajánlatot tett, de a pénz még nem került ki a birtokából, vagy a megtévesztésre alkalmatlan, kezdetleges, azonnal felismerhető hamisítványt készített.

Ha az elkövető túljut az első három fázison, akár egyetlen példányt is hamisít, szerez, önálló, *befejezett* bűncselekmény és nem kísérlet történt. A már elkészített, megszerzett hamis pénz utólagos megsemmisítése – mert például az elkövető a forgalomba hozatali szándékától utóbb elállt – önkéntes elállásként [Btk. 17. § (3) bek.] nem értelmezhető.

Alany, bűnösség, célzat

A bűncselekmény alanya *tettesként* bárki lehet. Az elkövetési magatartásokra figyelemmel különösen a bűnszövetségben történő elkövetés esetén a részben tettesi és részben részesi magatartásokat egységesen tettesi cselekményként kell értékelni. Nem állapította meg a társtettségét a Legfelsőbb Bíróság, amikor az egyik terhelte az általa megtalált hamisított bankjegyeket értékesítésre átadta társának, és ő értékesítette. A terheltek nem egymással közösen, hanem önállóan valósították meg a meghamisított pénz forgalomba hozatalának bűncselekményét⁹.

8 BH, 1984/347.

A pénzhamisítás első két fordulata tehát *célzatos* cselekmény. A c) pontban írt magatartás esetén az eshetőleges szándék is elegendő a bűnösség megállapításához. A szándékosság azt jelenti, hogy az elkövető tisztában van azzal, hogy pénzt hamisít, utána, hamis vagy hamisított pénzt megszerez, illetve ilyen pénzt az országba behoz, kivisz, illetve átvisz.

Minősített és privilegizált esetek

A pénzhamisítás két *minősített* esete a Btk. hatálybalépése óta a bűnszövetségben való elkövetés és a nagyobb mennyiségű vagy értékű pénzre való elkövetés volt.

E két minősítés sorrendje a már említett 2001-es novella módosításakor megcserélődött, és az értékhatár megfogalmazása „különösen nagy vagy azt meghaladó értékű pénzre” való elkövetésre változott, e határ az általános rész értelmező rendelkezése alapján most ötvenmillió forint. Ezzel a „nagy mennyiség” értelmezése, így például a pénzforgalom biztonságára gyakorolt hatás, okafogyottá vált⁹.

A pénzhamisítás *privilegizált* eseteit szabályozza a 304. § (3) bekezdése azáltal, hogy öt évig terjedő szabadságvesztéssel bünteti a cselekményt, ha a pénzhamisítást váltópénzre, illetve kisebb vagy azt el nem érő értékű pénzre követik el¹⁰. Kisebbség az érték a – 2007. évi XXVII. törvénnyel 2007. június 1-jén módosított – Btk. 138/A § a) pontja szerint, ha húszezer forintot meghalad, de kétszázezer forintot nem halad meg. Egyetlen kétszáz forintos bankjegy hamisítása tehát a (3) bekezdés harmadik fordulata alapján minősül büntettnek.

A váltópénz az ország hivatalos pénzegységénél kisebb névértékű pénz. A Magyar Nemzeti Bank a tíz-, a húsz- és az ötvenfilléres érmekeket bevonta. Jelenleg tehát Magyarországon már nincs törvényes forgalomban váltópénz. Ekként a pénzhamisítást váltópénzre csak külföldi ország váltópénzéire, illetve az eurócentre lehet elkövetni. A váltópénzre elkövetett pénzhamisítás mennyiségi, illetve értékbeli korlátozás nélkül privilegizált esetet valósít meg, és egyik minősítő körülmény sem kapcsolódhat hozzá.

A pénzhamisításnak vétségi alakzata – az előkészületet leszámítva – nincs. A szabálysértési alakzatokat, amelyek az utánpótlásokhoz kapcsolódnak, már ismertettem.

Egység-halmazat

Több pénzpéldány készítése természetes egység, ugyanígy több hamis példány megszerzése is, míg a többszöri forgalomba hozatal folytatólagos elkövetés¹¹.

⁹ BH, 1986/360.; BH, 1995/556.

¹⁰ BH, 2005/239.

¹¹ BH, 1995/556.

A hamis pénz megszerzésénél fontos megkülönböztetni, hogy arra jóhiszeműen vagy nem jóhiszeműen került-e sor. A pénzhamisítás tényállásszerűségéhez a megszerzőnek tisztában kell lennie a pénz hamis vagy meghamisított voltával, különben a célzatosság szóba sem jöhet. Ha a megszerző nem tudja, hogy hamis pénzt kapott (azt valódiként, hamisítatlanként szerzi meg), ám a pénz hamis vagy meghamisított voltának felismerése után azt mégis felhasználja, a hamis pénz kiadása bűncselekményét valószínűsítheti meg (ha szerzése egyébként jogszerű volt).

A hamis pénz kiadása bűncselekménye esetében a megszerző nem tudja, hogy hamis pénzt kapott (azt valódiként, hamisítatlanként szerzi meg), de a pénz hamis vagy meghamisított voltának felismerése után azt mégis felhasználja. Fontos, hogy a hamis pénz kiadása bűncselekménye esetében a megszerző *jogszerűen* jusson a hamis vagy meghamisított pénz birtokába, például eladta az autóját, amelyért hamis pénzzel fizettek. A Btk. 306. § alkalmazhatóságára a jogszerű szerzés fontosságát hangsúlyozza a Legfelsőbb Bíróság is¹².

A hamis pénz kiadásának bűncselekményével mint a pénzhamisítás bűncselekményi körének *legenyhébb* változatával a jogalkotó az emberek ama a törekvését méltányolja, hogy bármilyen módon megszabaduljanak a jóhiszeműen és jogszerűen birtokukba jutott hamis pénztől, károkat mérséklendő. De az ilyen cselekmény is sérti a pénzforgalom biztonságát. A pénzforgalom biztonságához fűződő érdekel szemben az egyéni kárigényeknek háttérbe kell vonulniuk. Ahogy régen megfogalmazták: a hamis pénz kiadása esetén a tettes a saját kárát másra tolja át. Ezért (kár hiányában) nem állapítható meg hamis pénz kiadása [306. § (1) bek.], hanem hamis vagy meghamisított pénz forgalomba hozatalával elkövetett pénzhamisítás [304. § (1) bek. c) pont] a hamis vagy meghamisított pénz talpálása és azt követő forgalomba hozatala esetében¹³.

A már többször említett 2001. évi novellával új tényállásként beiktatott *pénzhamisítás elősegítését* elkövető személy a pénzhamisításhoz szükséges anyagot, eszközt, számítógépes programot előállítja, megszerzi, de a szándéka már nem terjedhet ki a pénzhamisítás elkövetésére, mert az a 304. § (4) bekezdésbe ütköző pénzhamisítás *előkészületének* minősülne. A pénzhamisítás elősegítése *sui generis* bűnsegélyi bűncselekményének elkövetője jellemzően nem is tudja, hogy az általa biztosított, eladott dolgokat később ki fogja pénzhamisításra felhasználni.

A hamis pénz forgalomba hozatala csalárd, megtévesztő magatartás. Ha a csalás (Btk. 318. §) és a pénzhamisítás tényállási elemei egyaránt maradéktalanul

¹² BH, 1997/518.

¹³ BH, 1991/138.

megvalósulnak, csak a speciális pénzhamisítás állapítható meg. De pénzhamisítás helyett csalás megállapítására kerülhet sor pénznyerő automatába bedobott fémkorongok esetén, a „pénz utánzásának” hiányában.¹⁴ Ugyancsak csalás állapítható meg, ha az elkövető a forgalomból kivont pénzt a forgalomban lévővel keverve használja fel, vagy ha nem létező címleteket, álpénzeket létezőként forgalmaz.

A pénzhamisítás kriminológiai aspektusból – a tettesi kör jellemzői

„Én mihelyt szabadulok, pénzhamisításhoz fogok újra, mert lehet akármilyen jó világ, ha mi nem segítünk magunkon, más nem segít” (B. József rab a szegedi Csillagbörtönből kicsempészett levele).

A pénzhamisító általában

- üzletszerű bűnelkövetésre rendezkedik be,
- rendszerint megélhetési forrást (keresetkiegészítést) lát a tettében,
- a hamisítványok tömegét alkotja meg,
- feltétlenül anyagi haszonszerzés a célja,
- rendszerint az emberek meghatározatlan számának okoz társadalmi szempontból súlyos sérelmet.

A pénzhamisítás tettesei jellemzően inkább férfiak, viszonylag alacsony a fiatalok száma (bár a számítógépes technológia felhasználásával történő elkövetések esetében lehet, hogy ez a tendencia részben megváltozik), és magas a visszaesők aránya. „A modern fénymásoló és számítógépes technológia korában a mai hamisító már nem »képzőművész«, legfeljebb technikus, s már régen nem rajzolni kell, legfeljebb programoznia.”¹⁵

Jellemző elkövetési módszerek

Érmehamisítás¹⁶

A leggyakrabban előforduló, klasszikus pénzhamisítási mód régen az volt, hogy a hamisításra kiválasztott eredeti pénzfajtról lenyomatot, öntőformát készítettek,

¹⁴ BH, 1986/312.

¹⁵ Tóth Mihály: „A 'pénztiznek környöl-metélése léssen biz'útságos tselekedet...” Ügyészek Lapja, 1996/4., 72–73. o.

¹⁶ Az érmehamisításról részletesen ír Káplár László: Pénz, érme, érem. Szekszárd, 1997, 97–133. o.

majd nemesfémét alig vagy egyáltalán nem tartalmazó fémötvözetrel, öntés útján kapták a hamisítványt.

„1956-ban egy vidéki asszony vallomása vezette rá a rendőrséget a helyes nyomra, amelyen azután továbbhaladva sikerült leleplezni É. Béla pénzhamisítót. Az asszony ugyanis elmondta, hogy Pécsen, a piacon hamis kétforintost kapott egy asszonytól, akinek tojást adott el. É. Béláné későbbi tettenérése után beismerte, hogy 1956 márciusa óta hozza forgalomba a férje által készített hamisítványokat. [...] É. Béla 1889. január 24-én született, a honvédségnél mint számvevő őrmester dolgozott. Ezermesterként ismerték. Kezdetben kézimunkasablonok készítésével foglalkozott. Ilyet használt fel öntési formaként. Ezekbe a kokillákba nyomta bele a valódi kétforintos érméket. Egyszerre 48 érmét öntött ki alumíniumból. Az alumínium keverési arányán többször változtatott. A szélrecézetet reszelővel próbálta utánozni, de ez neki sem sikerült. Elfogásáig 3400 darabot hozott forgalomba. A házkutatás során további 4283 darab kész hamisítvány várt forgalomba hozatalra. É. Béla nyilvántartást vezetett az általa készített hamisítványokról.”¹⁷

Vért hamisítványok ritkábban fordulnak elő. Készítésükhöz biztos kezű, ügyes vésnőkre és költséges felszerelésre van szükség.

„Több hónapos eredménytelen nyomozás végül sikerrel járt, elfogtuk a legtökéletesebb hamisítványokat készítő R. István érdi lakost, aki 1906. augusztus 6-án született. Öt- és kétforintos érméket hozott forgalomba. Lakatossegédként Slezák László harangöntő angyalöldi műhelyében dolgozott. Innen tudta, milyen arányban kell az ötvözetet alkalmassá tenni, hogy a hamisítványnak jó csengése legyen. Hamisítványai verés útján készültek. Az ötforintos Kossuth-fej vésőjének a nevét (Iványi) azonban elfelejtette a hamisítványon feltüntetni, ez okozta lebukását. Ötforintosból 20 ezer, kétforintosból 30 ezer darabot készített és hozott forgalomba Nyíregyházán és környékén.”¹⁸

A XX. században a pénzhamisítók új módszerek után kezdtek érdeklődni. Előként a galvanoplasztika keltette fel az érdeklődésüket. A galvanoplasztikát először a múzeumok éremtárai használták arra, hogy másolatokat készítsenek az éremritkaságaikról. A galvanoplasztikai másolatok könnyen felismerhetők, mert kivitelük sohasem tökéletes. (Azonnal elárulja nem eredeti mivoltukat az érmék palástja, amelyre a hamisítók rendszerint fémszalagot forrasztottak, hogy eltakarják vele az elő- és hátlap összeillesztésénél minden esetben létrejövő illesztési hézagot.)

Az elmúlt évtizedekben jelentek meg azok a legmodernebb gépek, amelyekkel nagy tömegben lehet az eredeti éremmel majdnem azonos másolatokat készíteni. Ezek a gépek (elektronikus minimásoló- és marógépek) akár 0,002 mm pontosság-

¹⁷ Simon László: Az első forinthatisítók ügyének nyomozása. Belügyi Szemle, 2003/1., 157–158. o.

¹⁸ Uo. 154. o.

gal is tudnak dolgozni, ami rendkívüli mértékben megnehezíti a hamis érmék felismerését.

Bankjegyhamisítás

Hamis bankjegyről akkor beszélünk, ha a hamisító a papíron kívül mindent maga állít elő, míg hamisított bankjegy esetén a kiindulási alap valódi bankjegy¹⁹.

A forint megjelenése után már megjelentek az első utánzatok is. „A papírpénzek közül az úgynevezett zöld színű tízforintos- és a kékszínű 100 forintos hamisítványok fordultak elő, kézi rajzolással, illetve litográfiai eljárással. A nyomdai úton előállított tízforintos 1947 februárjában került forgalomba. A lefolytatott szakértői vizsgálat megállapította, hogy a litográfiai hamisítványok kiváló minőségűek, de hiányzik a vízjel (MNB), amit nem tudtak megoldani. Ehhez szemcsés litográfiai követet használnak, amelyre a rajzot vagy képet, írást zsírtartalmú anyaggal viszik rá, illetve nyomják át. Ezután a követ salétromos gumi keverékének vizes oldatával itatják át. A kőre hengerelt festék a nedves részekre nem tapad, átkerült a lenyomatra. Ez az eljárás már szaktudást igényel. Sok hamisítvány került forgalomba. Ezért döntött az MNB úgy, hogy kivonja a forgalomból, és réznyomással készíti a tízforintos bankjegyeket.”²⁰

A valódi bankjegyek hamisítási módszerei a következők lehetnek:

- Évszámmodosítás: erre példa az 1910-es kiadású 1000-es német birodalmi marka, amelynél az évszámot 1970-esre módosították.
- Címlet megváltoztatása (átrajzolással, átfestéssel, az eredeti értékjelzés lemosásával és felülírásával, az értékjelzést kimetszve helyette magasabb kimetszett értékjelzés beragasztásával, kisebb címletérték növelése nulla hozzáadásával stb.). Ez ellen a jegybankok az értékjelzés lezárásával, azaz a díszítő elembe foglalásával és eltérő méretű (és számú) címletek kibocsátásával védekeznek.²¹
- Sávhiányos bankjegyek: kilenc bankjegyből feldarabolás segítségével (mindegyiket tíz egyforma csíkra felvágva) tíz bankjegyet készít a hamisító. (Mindegyik bankjegyből egy sáv hiányzik.)

Az új jegybanktörvényben fő vonalakban a következők vonatkoznak a hamis (hamisított) bankjegyekre: „A hamis, meghamisított, megcsonkított (átlyukasztott) pénz-

¹⁹ A bankjegyhamisításról bővebben Szabó László: Bevezetés a devizaműveletekbe. Pécs, 2001

²⁰ Simon László: i. m. 158. o.

²¹ A két kategória közötti átmenet az amerikai dollár bankjegyek esetében fordul elő, amikor a hamisító a valódi bankjegy kis címletről lemossa az eredeti nyomtatot, és az így kapott papírra nyomtatja a hamisítványt.

értéket nem szabad [...] fizetésül elfogadni. A hamis bankjegyet és értét ellenérték nélkül be kell szolgáltatni az MNB-hez.”²²

A pénzhamisítás közgazdasági szempontból

A magyar jogtörténet viharos évszázadaiban a felségértés esetei közé tartozó pénzhamisítást I. Károly dekrétuma szerint „gonosz szokásukhoz képest és családságból” követték el. A legtöbb elkövető ezzel szemben pusztán a várható haszon és a költségek (valamint a büntetőjogi szankció) egymással való összevetése utáni latolgatás során dönt a pénzhamisítással kapcsolatos illegális vállalkozás megindításáról.

„1992-ben a chicagói Gary S. Becker Nobel-díjat kapott azért a munkásságáért, amelyben kidolgozta a homo oeconomicus racionális cselekvéseit értelmező tanait. Egyebek mellett kifejtette, hogy az ember a rendelkezésére álló szűkös eszközöket ésszerű döntéseivel a legnagyobb szubjektív haszon elérése reményében működteti. Az ugyancsak szubjektív szükségleteit azonban soha sem tudja teljes mértékben kielégíteni, emiatt állandóan alternatív megoldásokat keres és teremt. Emiatt ökonomikusan, célracionálisan cselekszik, a legkisebb költségek árán a legnagyobb hasznot kívánja magának megszerezni.”²³

A gazdasági bűncselekmények esetében, leginkább az a több szerző által is állított tétel érvényes, amely szerint a bűnelkövetők a következő tényezőket mérlegelik: (a szankció szigorja) x (a felelősségre vonás matematikai-statisztikai valószínűsége).

Cento Veljanovszki koncepciója szerint „az egyén azért követ el bűncselekményeket, mert ezzel nagyobb tiszta haszont tud szerezni, mint bármely más, szóba jöhető, jogszerű tevékenységgel”²⁴.

Gary Becker szerint ha a bűnözés problémaként jelentkezik, ez azért van, mert a bűnözés kifizetődő (I). Becker modellje szerint a bűnözőket két változó képes elrettenteni: a felderítési mutató és a szankció súlyossága.²⁵

„Számítalan vizsgálat igazolta [...] hogy olyan kisebb súlyú jogsértések esetén, mint a parkolási kihágás, vagy közlekedési szabálysértés, az átlagember (is) szituációs döntéseket hoz (lényegében választ), és ennek alapján szegi meg, vagy tartja

22 2001. évi LVIII. törvény a Magyar Nemzeti Bankról.

23 Korinek László: Irányzatok a kriminológiai gondolkodás fejlődésében. BM Kiadó, Budapest, 2001, 87. o.

24 Visegrády Antal: Modern jogbölcséleti irányzatok. Pécs, 1995, 17. o.

25 Gary Becker: Crime and Punishment: An Economic Approach. Journal of Political Economy, March/April 1968, pp. 169–217.

be a szabályokat. Mérlegeli a lebukás, a várható büntetés, az ezzel járó hátrányok és a normasértéstől várható pillanatnyi előnyök egymáshoz mért viszonyát. A bünelkövetésre vonatkozó döntés meghozatala gyakorlatilag ugyanezen modell alapján történik. A »vétek volna kihagyni« kísértéseknek jobban vagy kevésbé állnak ellen az emberek.²⁶

A pénzhamisítás – ha kellően nagy méreteket ér el – a hirtelen megnövekedett pénzkínálat miatt képes megzavarni a pénzpiacon már kialakult egyensúlyt, és extrém esetben ellehetetleníteni a kormányzat monetáris politikáját. (Erre jó példa a történelemből a híres frankhamisítási botrány, amikor a két világháború között magyar állami támogatással történt pénzhamisítással az akkori magyar politikai vezetés a francia gazdasági életben akart zavart kelteni Trianon miatt.)

A pénzhamisítás és a hamis pénz kiadása bűncselekmény egybeek között az előbbi érdekek védelmére hivatott. Ezt a funkciójukat megfelelően ellátják, hiszen nincsen tudomásunk arról, hogy a magyar pénzügyi szférát egyetlen pénzhamisítási ügy is megzavarta volna.

A pénzhamisítás további gazdasági hatása az lehet, hogy tömeges méretűvé válása esetén csökkenhet a bizalom a hazai valuta iránt, ez hátrányosan befolyásolhatja az árfolyamot, és inflációt is gerjeszthet. Az ismertté vált bűncselekményeket áttekintve, jelenleg ettől sem kell reálisán tartanunk. Nagyon fontos tehát a büntetőjogi védelem fenntartása.

A büntetőjogi rendelkezések csakis a többi jogággal és a nem büntetőjogi megelőző intézkedésekkel karöltve fejthetik ki hatásukat a leghatékonyabban. Az MNB által a nemzeti valuta védelmében hozott intézkedések a büntetőjogi szabályozással együtt alkalmasak arra, hogy meggátolják azokat a káros gazdasági-társadalmi következményeket, amelyeket a pénzhamisítás és a hozzá kapcsolódó bűncselekmények előidézhetnek. Nem szabad elfelejteni azonban, hogy „a büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben az *ultima ratio*. Társadalmi rendeltetése, hogy a jogrendszer egészének szankciós zárköve legyen. A büntetőjogi szankció, a büntetés szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása akkor, amikor már más jogágak szankciói nem segítenek.”²⁷

26 Korinek László: i. m. 89. o.

27 18/2000. (VI. 6.) ABH